

Jerzy Kiełbik

Z DZIEJÓW OBSADY STANOWISK W MAGISTRACIE PISZA (JOHANNISBURGA) W XVIII W.¹

Słowa kluczowe: Pisz, magistrat, wybory, reformy frederycjańskie

Schlüsselwörter: Pisz (Johannisburg), Magistrat, Wahlen, friederizianische Reformen

Keywords: Pisz (former Johannisburg), municipality, Frederick reforms

Istnienie samorządu było działaniem przynoszącym korzyści dwóm stronom – obywatelom miejskim, rzemieślnikom, chłopom z jednej strony i panu zwierzchniemu, władcy z drugiej. Zatem rozpatrując to w tym względzie można uznać jego powołanie za działanie celowe, choć w swych początkach zapewne samorzutne. Celem państwa jest i była realizacja określonych zadań, upraszczając do zakresu interesującego nas tematu – obronnych, fiskalnych i porządkowych. Ich realizacja, do dnia dzisiejszego, wymaga wyspecjalizowanego aparatu urzędniczego i środków, którymi w średniowieczu, zatem w okresie, kiedy samorząd miejski się rodził, nie dysponowano. Brakowałyby również w ówczesnej gospodarce ewentualnych pieniędzy na jego utrzymanie. Wytworzył się zatem niezmiernie prosty mechanizm delegowania uprawnień administracyjno-porządkowych w dół, do grup zainteresowanych. I tak rzemieślnicy otrzymując monopol na produkcję w miastach dbali sami o jakość i odpowiednie kompetencje wytwórców. Obywatele miejscy, zamieszkując w miejscu obdarzonym szeregiem przywilejów sami wyłaniali władze, które dbały o porządek i bezpieczeństwo oraz co ważne gromadziły podatki, przekazywane dalej zwierzchności.

W okresie nowożytnym jednocześnie ze wzrostem siły państwa, rozrostem aparatu administracyjnego i zmianami ekonomicznymi umożliwiającymi jego utrzymanie samorząd w swym tradycyjnym kształcie zaczął stać na przeszkodzie dążeniom władców. Rozpoczął się proces jego przekształcania w narzędzie służące zarządzaniem państwem z centrum. Dokładnie taką tendencję zaobserwować

¹ Kwerenda materiałów do niniejszego artykułu była możliwa dzięki stypendium Fundacji Lanckorońskich na 2016 rok.

można na przykładzie państwa pruskiego. W rodzącej się i utrwalającej monarchii absolutnej tradycyjne rozwiązania, w tym także rozczłonkowanie państwa, stały na przeszkodzie dążeniom monarchów². Przewyciężano zatem nie tylko feudalny kształt administracji ziemskiej, ale także podporządkowywano i reformowano magistraty. W znaczącym stopniu leżało to zresztą w zgodzie z ogólną tendencją polegającą na opieraniu się w zarządzaniu państwem na ludziach zawdzięczających swój awans społecznym władcy, dotyczyło to zatem i mieszczan³.

Prezentowany tutaj materiał nie ma pretensji do całościowego traktowania samorządu miasta Johannesburg (Pisz). Jego celem jest w sposób przyczynkarski omówienie problemów związanych z wyborami, doborem kadry i jej kompetencjami. Dodać oczywiście należy, że ustalenia tu prezentowane są głównie wynikiem kwerendy w Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie. Jej wyniki mogą być następnie podstawą do poszerzenia naszej wiedzy o przeszłości miasta, w szczególności dotyczyć to musi samorządu miejskiego. Omawiana tutaj problematyka jest interesującym przykładem tego w jaki sposób wywodzące się jeszcze z okresu średniowiecza instytucje miejskie były reformowane i unowocześniane.

W 1718 r. wybór władz miejskich i ich skład niewiele się różnił od tego co można zaobserwować w wiekach poprzednich. Jakkolwiek należy pamiętać, że piśkie tradycje samorządowe były wówczas stosunkowo młode. Obok siebie wedle tradycji miast lokowanych na prawie chełmińskim funkcjonowały mająca funkcje administracyjne rada i ława organ o charakterze sądowym. Jakkolwiek stojący na czele rady burmistrz również uczestniczył w procesie sądowym. Burmistrz, rada i ława wyłaniani byli podczas kiery (Kuhr), w której uczestniczyć mogli wszyscy obywatele, niewielka kilkunastoprocentowa część wszystkich mieszkańców⁴. Członek władz miejskich musiał być obywatelem miejskim, a zatem człowiekiem posiadającym nieruchomości w mieście parającym się handlem lub rzemiosłem. Kandydat na wakujące stanowisko prezentowany był staroście w celu jego zatwierdzenia. Natomiast sędziego starosta wskazywał samodzielnie. Sprawowanie funkcji w mieście, z wyjątkiem pisarza, nie wiązało się w wynagrodzeniem. Łączyć należało prywatne sprawy zawodowe z funkcjami administracyjnymi. Skład władz miejskich przedstawiał się wówczas następująco: burmistrzem był Christoff Hoffmann, kamlarzem Raphaël Sprarka, Johann Jacob Czierniewski, Gottfried Woike, Johann

² Specyfikę ustrojową Prus Książęcych i przemiany w niej zachodzące por. T. Grygier, *Organizacja władzy samodzielnej Prus Książęcych*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1964, nr 4, s. 460 i n.

³ S. Salmonowicz, *Prusy. Dzieje państwa i społeczeństwa*, Warszawa 1998, s. 156 i n.

⁴ Na temat wyborów w miastach pruskich w nowszych monografiach miejskich, por.: G. Białunski, *Giżycko miastem. Czasy kataklizmów i powolnego rozwoju. 1612–1806*, [w:] *Giżycko. Miasto i ludzie*, pod red. G. Białunskiego, Giżycko 2012, s. 124 i n.; D. Bogdan, *Olecko w latach 1560–1800*, [w:] *Dzieje Olecka 1560–2010*, Olecka 2010, s. 88 i n.; Jerzy Kielbik, *Kętrzyn w latach 1525–1806*, [w:] *Kętrzyn. Dzieje miasta*, pod red. S. Achremczyka, Kętrzyn 2016, s. 182 i n.

Heinrich Steinbach byli rajcami, natomiast Joannes Maletius pisarzem miejskim. Na czele ławy stał sędzia, wspomniany już pisarz, Joannes Maletius, dalej Johann Gützweder – starszy ławy, oraz ławnicy: Andreas Powalka, Johann Hopp, Johann Schnerla⁵

W kolejnych latach znane zmiany przedstawiały się następująco, przy czym zaznaczyć trzeba, że ława została już w tym okresie zlikwidowana. Całość spraw sądowych rozpatrywana była przez sędziego. W 1728 r. wprowadzono do rady Johanna Czerniewskiego, za zasiadającego już tam innego Czerniewskiego. W rok później dołączyli Jacob Brenneisen i Michael Schmidt, nie wiadomo jednak po kim nastąpił wakat. W 1730 r. za miejskiego kamlarza Raphäela Sparka zasiadł Michaela Sperle.⁶

Nieco wcześniej bo w 1727 r. ze sprawowania jednego z zajmowanych przez siebie stanowisk – pisarza miejskiego, postanowił zrezygnować Joannes Maletius. Jak sam pisał wiek, trzydzieści trzy lata sprawowania tej funkcji, i stan zdrowia nie pozwalały na pełne wywiązywanie się z obowiązków⁷. Samo złożenie prośby o dymisję nie oznaczyło jednak końca sprawowania funkcji, zaledwie wszczęła całą procedurę. Miasto nie mogło pozostawać bez pisarza, który oprócz protokołowania wielu czynności, był w swej istocie notariuszem i musiał być biegły w prawie. Dodatkowo co warto podkreślić specyfika ludnościowa Johannesburga (Pizy), zmuszała władze do obsadzenia tego stanowiska przez osobę znającą język polski, umożliwiając porozumiewanie się z mieszkańcami. Nic zatem dziwnego, że kwestia ta przeciągała się do roku 1730. Wówczas to do króla zwrócił się niejaki Matthias Rosinki. W liście z 1 października 1730 r. pisał, że w związku z dymisją Maletiusa, chętnie by objął stanowisko w leżącym nad granicą z Polską mieście. Podkreślał, że jest studentem prawa oraz włada językiem polskim⁸. Do swej prośby dołączył *probe relationis*, czyli opis sporu sądowego wymagany już w tym czasie od kandydata na pisarza, a potwierdzający jego kompetencje. Dodatkowym argumentem, który przemówił za Rosinkim była obawa, żeby miasto nie pozostało bez notariusza, jak miało to miejsce w Szczytnie⁹. Po ustaleniu kwestii wynagradzania Rosinki rozpoczął sprawowanie swej funkcji jeszcze w 1730 r.

Obsadzenie tego stanowiska zbiegło się w czasie z kolejną zmianą w Johannesburgu (Pizy). W 1731 r. powstał wakat na urzędzie burmistrza, w miejsce Stephana Hippela¹⁰. Na sytuację związaną z jego śmiercią, jako pierwszy zareagował starosta piski Friderick Christoff Graff von Finckenstein, powierzając obowiązki

⁵ Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin (dalej: GStA PK), XX HA, EM 132 b nr 4, k. 66.

⁶ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 2, k.1

⁷ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 6, k. 1-1v.

⁸ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 7, k. 3-4.

⁹ Ibidem, k. 11-12.

¹⁰ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 2, k. 2.

drugiej osobie w magistracie, sędziemu Joannesowi Maletiusowi¹¹. Na sytuację tę zareagował przedstawiciel nowej już administracji skarbowej Steuer-Rath Carl Moritz du Fey. W liście skierowanym do władcy wskazywał, że Maletius nie poradzi sobie z obowiązkami. Zapewne spore znaczenia miał jego zaawansowany wiek oraz fakt, że zaledwie kilka lat wcześniej prosił o odjęcie mu urzędniczych ciężarów, związanych z funkcją pisarza miejskiego. Du Fey nie podważał przy tym kompetencji samego Sędziego, proponował raczej aby część jego obowiązków związanych z osądzaniem sporów przejął pisarz lub inna kompetentna osoba¹². Kancelaria królewska, mimo iż w styczniu 1732 r. zaaprobowała personalne ruchy dokonane przez Finckensteina, wyraziła niepokój związany z możliwością łączenia w jednej osobie obowiązków burmistrza i sędziego. Powtarzano zatem to, na co już wcześniej wskazywał du Fey. Również i tutaj rozpatrywano kandydaturę Rosinskiego, lub innego prawnika na stanowisko sędziego¹³. Pomimo tych uwag stan opisany powyżej nie ulegał zmianie. Finckenstein informował monarchę w piśmie z 8 marca 1732 r., że Maletiusa ponownie wybrano na stanowiska burmistrza i sędziego¹⁴. Wcześniejsze jednak uwagi dotyczące niemożliwości łączenia funkcji, nie mogły pozostać bez odpowiedzi. W czerwcu 1732 r. Finckenstein informuje króla, że nadal oczekuje na rozstrzygnięcie problemów personalnych w piskim magistracie. Podsuwa jednocześnie pewne rozwiązania: pozostawienie Maletiusa jako burmistrza, natomiast Rosinskiego mianowanie pisarzem i sędzią, lub też pozostawienie Maletiusa jako sędziego, przy jednoczesnym wyborze nowego burmistrza¹⁵. List ten jednak wywołał reakcję ze strony du Feya, z której to można wnioskować o motywach działania starosty. Otóż Radca skarżył się, że Finckenstein nie dopuszcza do odbycia się kiery w Johannsburgu, relacjonował, że wraz magistratem czekał na niego bezskutecznie przez dwie godziny. Dodawał również, że osoba Maletiusa wzbudza protesty wśród mieszczan¹⁶. Jak można sądzić, działania Starosty wynikały z chęci utrzymania jak największego wpływu na miasto i obsadę personalną magistratu. Ostatecznie 27 września 1732 r. odbyła się w obecności Finckensteina i du Feya kiera, podczas której większość głosów padło za kandydaturą na burmistrza Gottfrieda Hensinga¹⁷. Jego zatwierdzenie nastąpiło na początku października¹⁸. Pisarzem miejskim pozostał Matthiasa Rosinskiego (Studiosus juris)¹⁹ natomiast Joannes Maletius sędzią.

¹¹ 23 październik 1731, GStA PK, XX HA, EM 58b nr 3, k. 2–2v.

¹² 20 listopad 1731, ibidem, k. 4–4v.

¹³ 23 styczeń 1732, ibidem, k. 6–6v.

¹⁴ 8 marca 1732, ibidem, k. 8–9.

¹⁵ 10 lipca 1732, ibidem, k. 12–13v.

¹⁶ 7 sierpnia 1732, ibidem, k. 15–17v.

¹⁷ 27 września 1732, ibidem, k. 21.

¹⁸ 6 październik 1732, ibidem, k. 22.

¹⁹ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 2, k. 4.

Karuzela stanowisk nie na długo pozostawała w stanie spoczynku. 25 czerwca 1733 r. Finckenstein zaproponował z powodu wakatu na stanowisku pisarza miejskiego w Johannisburgu dotychczasowego pisarza miejskiego z Willenberg Fridericha Wilhelma Thiela, dodawał że był on egzaminowany przez radcę dworskiego i radców podatkowych²⁰. W sierpniu 1733 r. urzędnicy królewieccy włączyli się do tej dyskusji. Wskazywano po pierwsze, że Thiel egzaminu nie składał, przedłożył jedynie wymagany opis sporu sądowego, po drugie zaś słusznie zauważano, że jeśli odejdzie z Wielbarka to powstanie tym samym wakat. Proponowano zatem pozyskać studenta prawa posługującego się językiem polskim²¹. Jak się jednak już we wrześniu okazało całe to zamieszanie było zdecydowanie przedwczesne, bo Rosinski żył i tylko czasowo nie mógł sprawować swoich funkcji. Jak informował piski magistrat – Pisarz zapaść miał na melancholię, co jednak miało się już nigdy więcej nie powtórzyć²². W kilka dni później informacja ta została zaakceptowana²³.

Do tematów wyborów w Johannisburgu powrócić trzeba było już w początkach 1735 r. 7 lutego 1735 r. burmistrz Hensing, wybrany raptem kilka lat wcześniej, zwrócił się do króla z prośbą o przyjęcie dymisji²⁴. W kilka dni później 12 lutego, dymisja została przyjęta i nakazano równocześnie przeprowadzenie kiero²⁵. Kiera odbyła się w sierpniu, okazało się jednak, że nie ograniczyła się li tylko do wyboru burmistrza, który zresztą w międzyczasie zmarł, ale również i obsady dwóch wakujących stanowisk radnych. O wybór na najważniejszy miejski urząd rywalizowali ze sobą obywatel miejski Simon Schlabutta i pisarz zamkowy Friderick Helwick. Podczas głosowania ten ostatni otrzymał o jeden głos więcej. Na rajców wybierano natomiast Johanna Lautą i Michaela Konopackiego. Pomimo tego, że formalnie do czynienia mieliśmy z wyborami, to jednak ostateczna decyzja należała do urzędników królewskich – Finckensteina i du Feya. Uznali oni, że burmistrzem zostać ma właśnie Helwick i to mimo faktu, że nie posiadał własności w mieście. Natomiast na rajców wskazali – Johanna Lautą i Simona Schlabuttę²⁶. Jeszcze przed końcem sierpnia, w związku z akceptacją królewską sprawa wyborów wydawała się zakończona²⁷.

Wydawała się, gdyż jak się okazało wybory te nie podobały się samym nominowanym. Jedynie wybrany na burmistrza Friderick Helwick akceptował wybór, natomiast zarówno Laut, jak i Schlabutta usiłowali zrezygnować z funkcji, na które zostali wybrani²⁸. Nie było to jednak proste. Obywatele składając przysięgę zob-

²⁰ GStA PK, XX HA, EM 58b nr 8, k. 3

²¹ 16 sierpnia 1733, ibidem, k. 6.

²² 12 września 1733, ibidem, k. 9

²³ 16 września 1733, ibidem, k. 11.

²⁴ 7 luty 1735, GStA PK, XX HA, EM 58b nr 4, k. 2–3v.

²⁵ 12 lutego 1735, ibidem, k.4.

²⁶ 17 sierpnia 1735, ibidem, k. 5–6.

²⁷ 30 sierpnia 1735 r., ibidem, k. 12.

²⁸ 16 września 1735, ibidem, k. 14.

wiązywali się do służenia miastu, skoro zaś zostali wybrani i zatwierdzeni przez monarchę, powinni temu się poświęcić. W przypadku odmowy groziła im kara. We wrześniu 1735 r. obaj przesłuchani zostali przez rajcę Jacoba Bröneschera, Lauff twierdził, że jest jeszcze zbyt młody i brakuje mu rozeznania w sprawach miasta, skądinąd wiadomo, że tegoż roku otworzył w Piszu aptekę. Natomiast Schlabutta zaslaniał się faktem, że jego pozycja materialna nie jest wystarczająca i nie pozwala mu na uczestniczenie w sesjach rady²⁹. Urzędnicy królewscy – Finckenstein i du Fey stali na stanowisku, że wobec obowiązującej kandydatów przysięgi należy doprowadzić do egzekucji decyzji, łącznie z poniesieniem przez nich odpowiednich opłat³⁰. Sprawy potoczyły się jednak w zupełnie odmiennym kierunku. W przypadku Schlabutty pod uwagę musiano wziąć fakt, że tak naprawdę nigdy nie kandydował na rajcę. Jego wybór był podyktowany przez urzędników królewskich, którzy wskazali go po przegranych wyborach na burmistrza. Wobec powyższego ostatecznie zwolniono go z nałożonego obowiązku, wskazując na jego miejsce Konopackiego³¹. Tyleż szczęścia początkowo przynajmniej nie miał Lauff, w jego przypadku zdecydowano się na wykonanie decyzji. Ostatecznie jednak w listopadzie 1735 r. podjęto decyzję o dyspensie³². Zaskakujące jest jednak tłumaczenie Lauffa. Był on człowiekiem wykształconym, aptekarzem i kupcem korzennym, który niedawno się ożenił, wobec jednak 30 współobywateli oraz du Feya i Finckensteina zabrakło mu odwagi aby domówić, potem zaś miał nadzieję, że nie zostanie zatwierdzony³³.

Trzy lata po tych wydarzeniach, w maju 1738 r. zaistniała w ocenie starosty konieczność dokonania zmiany na stanowisku sędziego. Jej przyczynę widział w podeszłym wieku Maletiusa oraz fakcie, że sprawy kryminalne były przez niego odłożone na bok. Jako następców sędziego Finckenstein widział sekretarza Grafa von Finckenstein z Dąbrówna (Gilgenburg), lub zamkowego pisarza Reincke³⁴. Ocena funkcjonowania piskiego sądu dokonana przez starostę podobna była do tej jaką widziano w Królewcu, jednak *Substituti Fisci* Christoff Friderich Liederdert wskazywał jako odpowiedzialnego również pisarza miejskiego Rosinskiego³⁵. W czerwcu Finckenstein powrócił do kwestii obsady funkcji sędziowskiej ponawiając kandydaturę sekretarza, który miał na nazwisko Geelhaar. Proponował aby do śmierci Maletiusa sprawował on funkcję pisarza sądowego³⁶. Takie jednak postawienie sprawy nie zyskało akceptacji. Władze żądały aby Geelhaar stawił się

²⁹ 16 września 1735, ibidem, k. 15.

³⁰ 19 września 1735, ibidem, k. 16.

³¹ 27 września 1735, ibidem, k. 20.

³² 7 listopad 1735, ibidem, k. 23.

³³ Ibiem, k. 21–22.

³⁴ 30 maja 1738 r., GStA PK, XX HA, EM 58b nr 10, k. 3–4.

³⁵ Ibiem, k. 5.

³⁶ 6 czerwiec 1738, ibidem, k. 7–8.

w Królewcu w celu przystąpienia do egzaminu³⁷. Oprócz wskazanej przez Starostę postaci o stanowisko sędziego zaczęły starania również i inne osoby. Pierwszą z nich był Johann Georg Korhepius, który sam wskazywał siebie jako kandydata³⁸, warto przy tym wskazać, że został dopuszczony do egzaminów oraz zaprezentował się na nich jako osoba kompetentna³⁹. Przeciwnie do Geelhaara, którego oceniano jako nieprzygotowanego, potrzebującego co najmniej jednego, lub dwóch lat na podciągnięcie się w teorii i praktyce⁴⁰. Istotne jednak oprócz odpowiednich kompetencji było również poparcie starosty, tego jednak Korhepius nie miał.

Sędzią w Pizy pragnął zostać również pisarz miejski Rosinski, podkreślający swoją pracę w mieście i proszący o konfirmację⁴¹. Jednak jego dotychczasowa działalność nie wzbudzała szczególnego uznania, dodatkowo wypominano mu stan zdrowia oraz wskazywano, że nie należy łączyć funkcji pisarza i sędziego⁴².

Wydarzenia te jednak pokazują jak w dużą wagę przywiązywano do zagadnienia fachowości. Finckenstein wobec negatywnej oceny swojego protegowanego Geelhaara zrezygnował z niego by wskazać na studenta prawa Martina Cerullę. Ten ostatecznie przeszedł wszystkie szczeble egzaminacyjne i został zaakceptowany na stanowisko sędziego 1 lipca 1739 r.⁴³

Opisane powyżej problemy i postępowanie przy obsadzie stanowisk w piskim magistracie to zaledwie ułamek tematyki związanej z zarządaniem miast pruskich w XVIII-stuleciu. Jednak ich analiza pozwala dostrzec trendy, jakie pod wpływem władz centralnych zachodziły w miastach. Niewątpliwie elementem powtarzającym się była profesjonalizacja urzędników odpowiedzialnych za kwestie prawne w mieście. Zarówno sędzia, jak i pisarz miejski musieli posiadać określone, sprawdzone w odpowiedni sposób, wykształcenie prawnicze. Dodatkowo na obsadę duży wpływ na obsadę zdobyli sobie odpowiedzialni przed królem urzędnicy. Również oni dbali o jak największy profesjonalizm urzędników miejskich. Sądzić można, że w przypadku takich ośrodków jak Pisz, pierwsza połowa XVIII-stulecia była czasem, kiedy rodziła się profesjonalna administracja i prawdziwa kadra urzędnicza.

³⁷ 13 czerwiec 1738, ibidem, k. 10.

³⁸ 11 lipiec 1738, ibidem, k.14.

³⁹ 26 wrzesień 1738, ibidem, k.20.

⁴⁰ Ibidem, k.20–21.

⁴¹ 16 lipiec 1738, ibidem, k. 16.

⁴² 26 września 1738, ibidem, k.21–22v.

⁴³ Ibidem, k. 50

Jerzy Kielbik, *Zur Geschichte der Besetzung der Stellen im Magistrat von Pisz (Johannisburg) im 18. Jahrhundert*

Zusammenfassung

In der zweiten Hälfte des 17. und Anfang des 18. Jahrhunderts wurden in Preußen Reformen durchgeführt, die zum Ziel hatten, einen starken absolutistischen Staat aufzubauen. Diese Veränderungen betrafen verschiedene Lebensbereiche, die danach bestrebt waren, die zentralistische Staatsmacht zu stärken. Der vorliegende Beitrag illustriert am Beispiel von Johannisburg, welche Reformen in den Städten durchgeführt wurden. Einerseits wurde die Umwandlung und Stärkung der Macht, andererseits ihre Professionalisierung, insbesondere auf dem Gebiet der Rechtswissenschaft, präsentiert.

Übersetzt von *Alina Kuzborska*

Jerzy Kielbik, *The history of reforms in the municipality of Pisz (Johannisburg) in the eighteenth century*

Summary

The Prussian state carried out reforms in the second half of the 17th and early 18th centuries with the aim of building a strong absolutist state. These changes affected various areas of life that were intended to strengthen the state's centralised power. This paper, based on the example of Pisz, considers how the reforms were carried out in towns. On the one hand, the transformation and strengthening of the authorities are presented, and on the other, their professionalisation, especially in the field of legal sciences.

Translated by *Aleksander Pluskowski*

Dr Jerzy Kielbik

Ośrodek Badań Naukowych

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

jerzy.kielbik@obn.olsztyn.pl

Źródła archiwalne:

Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin, XX HA

EM 58b nr 2-4, 6-8, 10; EM 132 b nr 4.

Opracowania:

Grygier Tadeusz

1964 *Organizacja władzy naczelnej Prus Księżęcej*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, nr 4, ss. 460–513.

Salmonowicz Stanisław

1998 *Prusy. Dzieje państwa i społeczeństwa*, Warszawa.

Białyński Grzegorz

2012 *Giżycko miastem. Czasy kataklizmów i powolnego rozwoju. 1612–1806*, w: *Giżycko. Miasto i ludzie*, pod red. G. Białyńskiego, Giżycko.

Bogdan Danuta

2010 *Olecko w latach 1560–1800*, w: *Dzieje Olecka 1560–2010*, Olecko.

Kielbik Jerzy

2016 *Kętrzyn w latach 1525–1806*, w: *Kętrzyn. Dzieje miasta*, pod red. S. Achremczyka, Kętrzyn.